

Samenvatting

Het Research Centrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA), stelt vast dat universiteitssteden andere verhuispatronen kennen. De bevolkingsgroei van Maastricht wordt sterk bepaald door migratie. Er is een buitenlands migratie-overschot. Maastricht kent een grote bindingsscore onder wetenschappelijk afgestudeerden (WO): deze is procentueel hoger dan het Nederlands gemiddelde, hoger dan studentensteden als Eindhoven, Tilburg of Rotterdam en hoger dan Heerlen en Sittard-Geleen, voor het geboortecohort 1979. De locatiekeuze van recent afgestudeerden wordt het meest bepaald door economische factoren: het zoeken en vinden van een baan. Daarnaast blijkt dat individuele kenmerken en het belang dat gehecht wordt aan sociale, economische en culturele factoren beslissend zijn bij verhuizing. Beleidsmatig is er inzet om de binding met de (studie)stad te vergroten, maar dit wordt niet gemonitord. Voorgesteld wordt om enerzijds dit te gaan monitoren en anderzijds toe te werken naar een structureel career event/outcome te starten in 2020.

Beslispunten

- Instemmen met de presentatie van de samenvattende bevindingen van het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) inzake vestiging en vertrek van studenten in Maastricht tijdens de stadsronde studentenstad op 19 maart a.s.
- Instemmen met de realisatie van de in het coalitie-akkoord opgenomen wens te komen tot “een monitor voor de mate waarin studenten zich thuis voelen” middels aanvullende vragen in de UM-scanner en hbo-monitor

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 28 februari 2019:

Conform.

1. Aanleiding

In het coalitie-akkoord “Onbegrensd en ontspannen” is de doelstelling opgenomen onderzoek te doen naar vertrek en vestigingsmotieven van afgestudeerden in Maastricht en op basis daarvan concrete doelstellingen te formuleren voor het vasthouden van afgestudeerden.

Tevens is de ambitie opgenomen een indicator te ontwikkelen voor de mate waarin studenten zich thuis voelen. De raad heeft tevens de wens uitgesproken betrokken te willen zijn bij de uitvoering van eerstgenoemd onderzoek.

Het research Centrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) verbonden aan de Universiteit Maastricht is daarop gevraagd een inventarisatie van vertrek en vestigingsmotieven van afgestudeerden in Maastricht te maken op reeds bestaand en (deels door hen) uitgevoerd onderzoek. Gezien de wens van de raad betrokken te worden bij het onderzoek wordt voorgesteld dit rapport te presenteren op 19 maart tijdens de stadsronde.

2. Context

Het ROA heeft veel expertise en inzicht in reeds bestaand onderzoek op het gebied van vertrek en vestigingsmotieven van afgestudeerden in Maastricht. Het ROA is tevens betrokken bij de uitvoering van de jaarlijkse UM-scanner en hbo-monitor. Dit zijn onderzoeken waarin op basis van enquêtes afgestudeerden gemonitord worden. Zij worden o.a. gevraagd naar ervaringen met en oordeel over hun studie (diverse onderdelen, stages) daarbuiten (bestuurlijke ervaringen) huidige functie (niveau, branche, salaris) en woonplaats en oriëntatie op de loopbaan. De belangrijkste constatering die ROA doet zijn.

Feitelijk:

- Het verhuispatroon in studentensteden wijkt af van het landelijke gemiddelde: studentensteden zoals ook Maastricht kennen twee piekmomenten: 18 jaar (vestiging) en 25 jaar (vertrek). De universiteitssteden in de Randstad (inclusief Den Haag) ontvangen i.t.t. de perifeer gelegen studentensteden zoals Maastricht veel hoogopgeleiden twintigers. Die laatste groep vertrekt echter rond de leeftijd van 30 jaar naar de kleinere gemeenten.
- Maastricht kent al jaren meer sterften dan geboorten. Het binnenlandse migratieoverschot is negatief. Daartegenover staat dat het buitenlandse migratieoverschot al jaren sterk positief is. Per saldo heeft Maastricht nu ongeveer evenveel inwoners als in het jaar 2000 (ca 122.000). Wel is het aantal huishoudens in de jaren 2000-2017 sterk gegroeid (van ca. 60.000 naar 69.000) Deze groei is terug te voeren op de groei van het aantal eenpersoonshuishoudens dat voor het grootste deel bestaat uit studenten. De perifere

universiteitssteden blijken 60% van de WO' ers kwijt te raken. Maastricht en Groningen blijken wel een grote bindingscore te hebben. Dit wordt afgeleid uit onderzoek naar geboortecohort 1979. In Maastricht wonen procentueel gezien meer 35-jarigen met een WO-achtergrond in de stad dan op 16-jarige leeftijd (16-jarigen die uiteindelijk WO-niveau halen). Het percentage is gestegen van 12% naar 18%. Het is daarmee hoger dan het Nederlands gemiddelde, hoger dan bijvoorbeeld studentensteden als Eindhoven, Tilburg of Rotterdam en hoger dan Heerlen, Sittard-Geleen, Tilburg.

- De studieachtergrond bepaalt mede de mobiliteit. WO' ers zijn tweemaal zo mobiel als Hbo'ers in perifere regio's. Afgestudeerden met een agrarische of een economische opleiding zijn het meest mobiel. Pabo-afgestudeerden, afgestudeerden in de gezondheidszorg, natuurwetenschappen of in gedrag en sociale wetenschappen zijn het minst mobiel.
- Afkomst/ nationaliteit speelt een belangrijke rol in de mobiliteit. Meer dan de helft van de UM-populatie komt uit het buitenland en daarmee is Maastricht de meest internationale studentenstad van Nederland. Internationale WO-afgestudeerden (die in Nederland hebben gestudeerd) werken minder vaak in Nederland dan Nederlandse afgestudeerden. 5 jaar na het afstuderen werken 90% van de Nederlandse alumni in Nederland en dat is voor de internationale alumni nog geen 25%. Die laatste groep heeft zich veelal in de Randstad gevestigd. M.a.w. binnen de groep "brains" verschuiven wel de panelen: er zijn steeds meer internationals. Dat is goed voor het internationale profiel van Maastricht, maar minder gunstig voor de arbeidsmarkt.
- Binnen de euregio is de grensoverschrijdende mobiliteit gering. Uit onderzoek blijkt dat slechts 20% van de alumni binnen de Euregio Maas- Rijn (EMR) werkt. 80% verlaat de euregio. Uit aanvullende interviews blijkt dat een groot deel van de afgestudeerden er ook niet bij stil heeft gestaan om over de grens naar werk te zoeken.

Motieven:

- Uit de meeste onderzoeken volgt dat de locatiekeuze van recent afgestudeerden het sterkst wordt bepaald door economische factoren: het zoeken en vinden van een baan, carrièreperspectieven en salaris.
- Uit recent onderzoek naar mobiliteitsintenties van bijna afgestudeerden en hun daadwerkelijk gedrag blijkt dat vervolgens individuele kenmerken maar ook de perceptie over en het belang dat gehecht wordt aan sociale, economische en culturele factoren een rol spelen in de beslissing om te verhuizen uit de studieregio. Zo blijkt dat studenten die aangeven vooral sociale netwerken belangrijk te vinden, een grotere kans hebben om te blijven evenals

studenten die bij voorbaat de intentie hadden om in de stad/regio te blijven. Studenten die de intentie hadden om te blijven maar dat uiteindelijk niet doen, verlaten de regio vanwege baanmogelijkheden. Studenten die de intentie hadden om te vertrekken maar wel blijven, gaven aan dat dit door vanwege onverwachte factoren kwam (relaties, nieuwe baanoptie).

Beleidsmatige draaiknoppen

- Belangrijke beleidsmatige draaiknoppen voor overheden, onderwijsinstellingen en werkgevers om studenten aan Maastricht als studiestad te binden zijn:
  - Voldoende en aantrekkelijke huisvesting tijdens de studie en na afloop van de studie;
  - Aantrekkelijk vestigingsklimaat in het algemeen (economische dynamiek, cultuur, kwaliteit van leven);
  - Voldoende interessante vervolgstudies aan dezelfde onderwijsinstellingen (bachelor en masters die goed aansluiten);
  - Verbinden aan lokale (vrijwilligers)initiatieven en of buurten;
  - Voldoende inzicht, aanbod en mogelijkheden van stages en opdrachten bij (potentiële) werkgevers in stad en/of regio;
  - Inzicht in mogelijke carrièreperspectieven en regionale arbeidsmarkt, vooral ook (net) over de grens.

3. Gewenste situatie

Het onderzoek van ROA bevestigt het belang van de beleidslijnen die gemeente en de kennisinstellingen gezamenlijk en afzonderlijk hebben ingezet op een aantal fronten:

- Het stimuleren van betaalbare studentenhuishuizing (inclusief de actie om nu ook in de tijdelijkheid oplossingen te vinden);
- Het aanjagen van de economische dynamiek en een aantrekkelijk vestigingsklimaat met voldoende bedrijventerreinen, incubators, bedrijfsverzamelgebouwen, startersfaciliteiten;
- Het faciliteren van een divers en hoogwaardig cultureel aanbod;
- Het goed laten landen en settelen van studenten in Maastricht via de Studentenstadprojecten: MyMaastricht.nl, Housing Helpdesk, Kaleido;
- De initiatieven van UM en Zuyd voor nieuwe aansluitende bachelor en masteropleidingen in de regio met name in niches die passen bij de regionale economische structuur en ingebed worden (Brightlands);

- Diverse initiatieven om onderzoeksopdrachten te verbinden aan lokale en regionale opgaven (bv. Blauwe Zorg);
- Via projecten binnen Studentenstad zoals Match verbinden van studenten aan vrijwilligersinitiatieven en buurten;
- Het door Zuyd opgezette Kennis - en informatiecentrum waar bedrijven, organisaties en afstudeerders terecht kunnen voor projecten, opdrachten, bijbanen en stages.
- De door de UM ingezette initiatieven om opdrachten, stages en opdrachten te stroomlijnen (o.a. via Career Services);
- Diverse Initiatieven de Brightlands om studenten te interesseren voor een carrière op de campussen
- Employersbranding op te zetten in het kader van Maastricht Branding
- Alle faciliteiten en ondersteuning t.b.v. internationale kenniswerkers en studenten om te wonen en te werken in Maastricht en omgeving (Maastricht International Centre, grensinformatiepunt) en het oplossen van specifieke grensproblemen door het Institute of Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility (ITEM).

Voorgesteld wordt om als gemeente Maastricht enerzijds te gaan monitoren óf studenten zich daadwerkelijk verbinden met de stad en of regio via stages, onderzoeken of vrijwilligerswerk én of zij zich oriënteren op baanmogelijkheden in Maastricht en/of regio. Hiermee kunnen we als het ware ook de mate waarin studenten zich thuis voelen in Maastricht gaan monitoren. Het voorstel is deze vanwege de onderzoeken die al worden gedaan onder alumni met enkele aanvullende en verdiepende vragen te verbinden aan de bestaande hbo-monitor als de UM Scanner. Het bereik is hiermee vele malen groter dan nieuwe op te starten enquêtes en/of buurtmonitor. Op die manier kan ook achterhaald worden welke effecten kleinere beleidsinterventies hebben.

Voorgesteld wordt tevens om in 2020 toe te werken naar een grootschalig careerevent voor afstudeerders in Maastricht en regio, samen met Zuyd en de UM en de Brightlands .

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

n.v.t.

5. Effect op de openbare ruimte

n.v.t.

6. Personeel en organisatie

n.v.t.

7. Informatiemanagement en automatisering

n.v.t

8. Financiën

De kosten van een aanvullende vragen t.b.v. de monitor moeten nader gespecificeerd worden. De inschatting is dat ca 10.000 euro per jaar kost. Hiervoor is budget voorzien voor studentenstad.

9. Aanbestedingen

n.v.t.

10. Participatie tot heden

Vertegenwoordigers van studentenorganisaties is op 13 februari jl. gevraagd met het stadsbestuur en het universiteitsbestuur mee te discussiëren over of zij zich thuis voelen in Maastricht en welke zaken zij zichtbaar missen in stad om hier na hun afstuderen te blijven. Tevens hebben zij via een vragenlijst ter plekke input gegeven over zaken die gemist worden. Uit deze ronde kwam o.a. betere studentenhuisvesting, job en carrièrebeurzen en betere ov-verbindingen in de euregio naar voren. Als aanbevelingen om zich meer te verbinden aan de stad werden o.a. genoemd (vrijwilligers)projecten met de stad in het curriculum, inzet van meer en andere communicatiemiddelen (apps etc.). De taal (inclusief dialect) werd eveneens als een belangrijk knelpunt genoemd.

11. Voorstel

De constatering van ROA presenteren tijdens de stadsronde 19 maart. Tijdens deze stadsronde staat de voortgang van de overige studentenstadprojecten eveneens op de rol; In de aansluitende stadsronde die avond staat de voortgang van studentenhuisvesting op de agenda.

Bij de raadsronde te sonderen of voorliggend onderzoek voor nu voldoende is en dat kan worden toegewerkt naar een opdracht voor de monitor;

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

(zie boven)